

20 בנובמבר 2012

דחוף

לכבוד

מר עמוס שפירא

נשיא אוניברסיטת חיפה

בפקס: 04-8288110

שלום רב,

הנדון: הפסקת הפעילות הציבורית באוניברסיטה

בימים האחרונים הגיעו אלינו תלונות של סטודנטים מכמה תאים באוניברסיטה על החלטתך להשעות את הפעילות הציבורית באוניברסיטה.

משום שהחלטתך גורפת ולא-מידתית, ומשום שבשנים האחרונות הפעילה הנהלת האוניברסיטה מספר פעמים את "אמצעי שעת החירום" של השעיית הפעילות הציבורית בקמפוס, הרינו לפנות אליך כדלקמן:

1. ביום 18.11.12 הורית על הפסקת כל פעילות ציבורית באוניברסיטה למשך שבועיים וזאת על רקע פתיחת צה"ל במבצע "עמוד ענן". על פי הפרסומים בתקשורת החלטתך נבעה "[מ]המצב בארץ והאירועים האחרונים באוניברסיטה וכדי למנוע מגורמים קיצונים לנצל את המצב כדי ליצור פרובוקציות ועימותים" (הארץ, כתבתה של רויטל חובב, 18.11.12).

2. ההחלטה מונעת פעילויות שסטודנטים ביקשו לקיים, ובכלל זה הפגנות תמיכה או מחאה על רק מבצע "עמוד ענן", כמו גם פעילויות שתוכננו זמן רב מראש. כך, למשל, צפויות להתקיים הבחירות לאגודת הסטודנטים בקמפוס בעוד כשבוע ימים. החלטתך זו פוגעת באופן קשה ביכולתם של נציגי התאים השונים להביא את דברם בפני הסטודנטים ולקיים פעילויות ציבוריות לקראת הבחירות, לרבות אסיפות, הרצאות, חלוקת כרוזים ועוד.

3. זכותו של כל סטודנט להתארגן ולהפגין מעוגנת במשפט החוקתי וכן בחוק זכויות הסטודנט, התשמ"ז-2007 (ראה בעניין זה ה"פ (ב"ש) 2085/07 דויטשר נ' אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, עמוד 6 לפסק הדין (ניתן ביום 16.04.08)).

4. ההחלטה המורה על הפסקת הפעילות הציבורית בקמפוס מהווה שלילה גורפת של חירות הביטוי, שהיא זכות חוקתית על-חוקית. מעמדה המרכזי של זכות זו מחייב שהאוניברסיטה כגוף ציבורי לא תפגע בה אלא באם מתקיים מבחן הוודאות הקרובה.

כך קובע המשפט הישראלי, ולמרבית השמחה כך קובע גם תקנון הפעילות הציבורית שקבע סנאט אוניברסיטת חיפה, והמחייב כמובן גם את נשיא האוניברסיטה:

פעילות ציבורית לא תאושר, אם קיימת ודאות קרובה לכך שעקב הפעילות תיגרם הפרה של הסדר הציבורי בקמפוס... ואולם האוניברסיטה תפעיל כל מאמץ סביר לשמור בו-זמנית על הסדר הציבורי ועל חופש הביטוי של חברים בקהילתה.

5. במקרה זה אין בסיס ממשי לחשש, כי קיימת ודאות קרובה שקיום פעילות ציבורית באוניברסיטה תגרום לסכנה חמורה לשלום הציבור באוניברסיטה. כך, למשל, העימותים המילוליים שהתרחשו בהפגנות שקיימו הסטודנטים בקמפוס בשבוע האחרון לא גלשו לאלימות. העובדה כי המסר שהושמע בהפגנות נגד המבצע גרם לתגובות ולויכוחים קולניים אינה עילה להפסקת הפעילות ולביסוסו של מבחן הוודאות הקרובה. להיפך: "ויכוח, אף אם הוא קולני, בין עוברים ושבים ובין מפגינים, איננו מקים מניה וביה את החשש להפרת השלום במידת ההסתברות הנדרשת. לאור האמור לעיל, ויכוח שכזה הוא אף תוצאה רצויה ומבורכת של ההליך הדמוקרטי שבהפגנה" (ת"פ (בי"ש) 228/09 מדינת ישראל נ' צורף 3.10.10, פסקה 13 לפסק הדין).

6. אנו מודעים לביקורת שהושמעה מצד גורמים באוניברסיטה ומחוצה לה נגד פעילויות שונות שקיימו סטודנטים במחאה נגד המבצע, אולם ביקורת זו אינה טעם מספיק להחלטה המורה על הפסקת הפעילות הציבורית. החלטה זו נוגדת את מושכלות היסוד בדבר חשיבות חופש הביטוי דווקא במצב של מחלוקת. יפים לעניין זה דברי הנשיא שמגר בעניין ניימן: "מבחן האמת לקיומה של זכות אינו ברגעים בהם מתנהלים אירועים המבטאים יישוב הדעת, סובלנות והבנה; קיומה של זכות עומד במבחן ברגעים מכאיבים ואף מרגיזים ולא במעט, מקום בו אין אהדה לזהותו של הטוען לזכות פלונית ולהשקפותיו" (ע"ב 2/84 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, פ"ד לט(2) 225, 278 (1985)).

7. ההחלטה למנוע כל אירוע ציבורי באוניברסיטה במשך תקופה כה ארוכה היא הטלת עונש על מפגינים, שמבקשים לממש באופן חוקי את זכות היסוד שלהם למחות, והיא מתן פרס למתנכלים להם, שמבקשים להפר את הסדר ולמנוע מהם באלימות מלבטא את דעותיהם.

8. מעבר לכך, ההחלטה לנקוט באמצעי כה גורף על מנת למנוע פרובוקציות ועימותים מצד גורמים קיצוניים הינה מרחיקת לכת. ניתן היה לאפשר את חופש הביטוי ובמקביל למנוע חשש מפרובוקציות של גורמים קיצוניים תוך שימוש באמצעים מידתיים יותר אשר פגיעתם בחופש הביטוי חמורה פחות, כגון העסקת אנשי ביטחון נוספים, ובמקרים חמורים אף הזמנת כוחות משטרה לקמפוס.

תקנון הפעילות הציבורית של אוניברסיטת חיפה קובע בין היתר כך:

דיקן הסטודנטים או ראש אגף הביטחון והבטיחות של האוניברסיטה רשאים להורות על הפסקת הפגנה במהלכה, אם קיום ההפגנה גורם להפרה של ממש של הסדר הציבורי בקמפוס... הוראה כזאת תוכל להינתן רק אם דיקן הסטודנטים או ראש אגף הביטחון והבטיחות שקלו חלופות להפסקת ההפגנה, ולאחר שנתנו דעתם הן לחשיבותו של חופש הביטוי והן לצורך שלא לעודד את מתנגדי חופש הביטוי לפעול כנגדו באלימות או באיום באלימות.

9. על פי הפרסומים בתקשורת, לדבריו "הייעוד המרכזי של האוניברסיטה הוא הוראה ומחקר אקדמי". אין חולק כי קיום מחקר והוראה הינם ייעודיה העיקריים של האוניברסיטה, ואולם בכך אין להצדיק את הטלת האיסור על קיום פעילות ציבורית המפר את כללי המשפט החוקתי והמנהלי. נהפוך הוא. בשל היותה של האוניברסיטה מוסד מחקר אקדמי וחינוכי, עליה להכיר בחופש הביטוי כערך מרכזי ורם מעלה ולאפשר ככל האפשר את מימושו בין כתליה. יפים בהקשר זה דברי הנשיא לנדוי בפרשת **אלבלדה** :

"תפקידו של מוסד להשכלה גבוהה אינו מתמצה בכך שהוא נותן בידי גומריו קרדום לחפור בו, והקשר החוזי בינו ובין תלמידיו אינו דומה לחוזה להספקת מצרך עד למועד קבוע... בכך ההבדל בין מוסד להשכלה גבוהה ובין "בית חרושת לדיפלומות". תכליתו של חינוך אקדמי הוא גם להרחיב את אופקיו של התלמיד ולפתח את אישיותו כאדם שלם הנועד לתפוס בבוא הזמן את המקום היאה לו במדינה ולמענה, ולא רק לעשותו בעל מלאכה פחות או יותר טוב" (ע"א 319/65 **אלבלדה נ' האוניברסיטה העברית**, פ"ד כ(1) 204, 212-213 (1966)).

שוב, זו גם עמדתו של סנאט אוניברסיטת חיפה על פי הנוהל שקבע:

הפעילות הציבורית של חברי קהיליית האוניברסיטה בין כתליה מהווה חלק משלים של פעילות האקדמית של האוניברסיטה. האוניברסיטה רואה כחובתה לאפשר לחברי קהילתה להביע באופן מלא דעות, השקפות ואמונות, ולקיים ביניהם שיח. האוניברסיטה רואה בעקרון חופש הביטוי תנאי יסודי לקיומה, ואת החינוך לתרבות של חופש הביטוי כאחת ממטרותיה.

10. סנאט האוניברסיטה קבע את כל שהזכרנו לעיל. בצד זאת הוא העניק לך סמכות להשעות את הפעילות הציבורית בקמפוס, בהתייעצות עם אחרים. ניתן לתהות אם סמכות זו ראויה וחוקית מדעיקרה. אולם בכל מקרה לסמכות זו נלוות הגבלות שונות הנוגעות לאופן ולנסיבות הפעלת הסמכות הזו. הגבלות המפורטות בנוהל עצמו, והגבלות הנובעות מהיותה של האוניברסיטה גוף דו-מהותי הכפוף לעקרונות המשפט הציבורי של ישראל.

לטעמנו בהחלטתך יש הפרה ממשית של הערך המוקנה לחופש הביטוי וההפגנה במשפט הישראלי, ואנו מבקשים ממך לפיכך לשקול שוב החלטה זו ולסגת ממנה. בכך תמלא האוניברסיטה את יעודה, שהוא מקיף ורב-גוני וחשוב כל כך בחברה הישראלית, במיוחד בעת הזו.

11. על מנת למנוע פנייה מיותרת לערכאות השיפוטיות, אנא הודיענו תשובתך ללא דיחוי.

בכבוד רב,

שרונה אליהו-חי, עו"ד

העתקים:

פרופ' דוד פרגי, רקטור, אוניברסיטת חיפה, בפקס: 04-8342101

פרופ' חנן אלכסנדר, דיקן הסטודנטים, אוניברסיטת חיפה, בפקס: 04-8240319